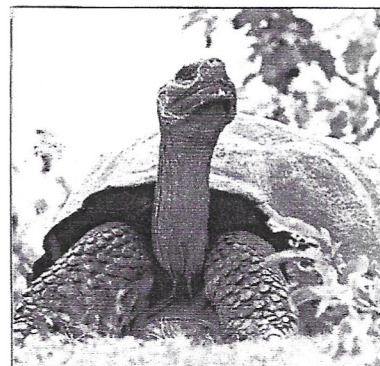

E21: ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ ΠΙΟ ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΙΚΗ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΑΠΟ ΑΥΤΗΝ ΤΗΝ ΟΠΟΙΑ ΠΡΟΤΕΙΝΕΙ Η ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΚΑΙ Η ΕΚΘΕΣΗ ΣΠΡΑΟΥ

Η θέση του E21 για την μεταρρύθμιση στην κοινωνική ασφάλιση σελ. 9

ΙΔΕΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΤΟΥ 21ου ΑΙΩΝΑ

ΣΕ ΑΥΤΟ ΤΟ ΤΕΥΧΟΣ

- **“Μήπως θα έπρεπε να αρχίσουμε να τους βλέπουμε διαφορετικά;”**
Στέφανος Μάνος σελ.14

- **“Προϋπολογισμός 1998 και δημόσιο χρέος: Τα αφανή ελλείμματα”**
Μιράντα Ξαφά σελ.12

- **“Μπίσμαρκ, Μεταξάς και τα παιδιά του Σικάγου”**
Θόδωρος Σκυλακάκης σελ.17

- **“Όυτε θεωρούμε εντροπή την ομολογία της πενίας, αλλά μεγαλύτεραν εντροπήν...”**
σελ.10

ΠΡΩΤΗ ΣΕΛΙΔΑ

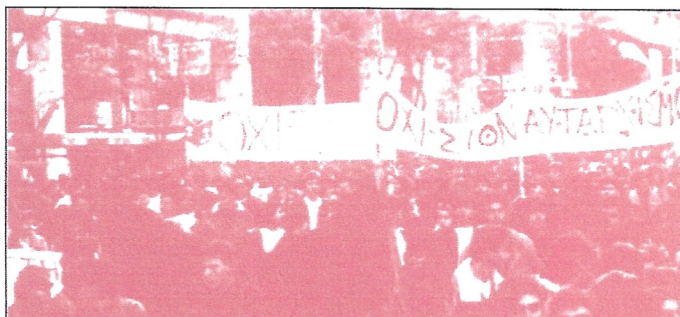
ΟΡΑΜΑΤΑ ΚΑΙ ΦΑΝΤΑΣΙΟΠΛΗΕΙΣ

Η πρόσφατη έρευνα για τους νέους που διεξήχθη για λογαριασμό της Γραμματείας Νέας Γενιάς από το Ινστιτούτο V-PRC —τα ευρήματα της οποίας παρουσιάζονται αναλυτικότερα στην σελίδα 19 του τεύχους αυτού του E21— απασχόλησε εκτεταμέ τον Τύπο και τα μέσα μαζικής ενημέρωσης γενικότερα.

Στις περισσότερες περιπτώσεις τα σχόλια τα οποία έγιναν έδειχναν επιφύλαξη ή και ε νηση για τη στάση του νεότερου τμήματος του ελληνικού πληθυσμού (“δυσάρεστες ε πληξεις”, “συντηρητικό ... έμφραγμα”, “απογοητευτικές συγκρίσεις” κ.λπ.).

Κατά τους πάσης φύσεως σχολιαστές αυτό που λείπει από την σημερινή νέα γενιά είν ένα όραμα για την κοινωνία. “Τα οράματα της προηγούμενης γενιάς (σ.σ. αυτής της μ ταπολίτευσης), μπορεί να απέτυχαν αλλά τουλάχιστον εκείνη η γενιά είχε όραμα...”,) νε χαρακτηριστικά. Είναι όμως έτσι τα πράγματα;

Οι απόψεις των σημε- ρινών νέων —παρα- δοσιακές/συντηρητι- κές κοινωνικά και φι- λελεύθερες/καπιταλι- στικές οικονομικά— προφανώς δεν συγκι- νούν την πλειοψηφία των σημερινών στε- λεχών των ΜΜΕ, που ως νέοι κινήθηκαν οι περισσότεροι (στο

κλίμα της δικής τους εποχής), κάπου μεταξύ μαοϊκού κομμουνισμού και τριτοκοσμικι σοσιαλισμού. Ασφαλώς το “όραμα” των σημερινών νέων - που δίνουν προτεραιότητα αξίες κατ' εξοχήν ατομικές (οικογένεια, δουλειά, φιλία), είναι εξαιρετικά δύσπιστοι έν ντι των πολιτικών (για τους οποίους υιοθετούν την κατ' εξοχήν φιλελεύθερη άποψη ε “κοιτάζουν όταν αποκτούν εξουσία για τα δικά τους συμφέροντα”) και απορρίπτουν τ εικόνα της ασυδοσίας που παρουσιάζει σήμερα η ελληνική κοινωνία - δεν έχει ακόη αποκρυσταλλωθεί και εμπεριέχει καί ακρότητες καί αντιφάσεις. Γεγονός φυσικό αφι κανείς ως τώρα δεν έχει βρεθεί να το μορφοποιήσει και να το μετατρέψει σε συγκροτ μένο πολιτικό λόγο. Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι δεν εκφράζει μια επαναστατικά διαφ ρετική προσέγγιση (σε σύγκριση με όσα συμβαίνουν σήμερα), για την οργάνωση της ε ληνικής κοινωνίας.

Κι αν υπάρχει μια ουσιαστική διαφορά με την γενιά της μεταπολίτευσης αυτή δεν βι σκεται στην ύπαρξη ή την έλλειψη “οράματος”, αλλά στην σχέση που έχουν αυτά “οράματα” με την πραγματικότητα, καθώς τα “οράματα” της μεταπολίτευσης προσομοι ζαν (όπως απέδειξε και η ιστορία), λιγότερο με οράματα και περισσότερο με φαντασι πληξεις*, τις οποίες πλήρωσε ακριβώς η Ελλάδα —και κυρίως οι νεότερες γενιές— την τ λευταία εικοσαετία.

* Φαντασιοπληξία: Η σκέψη αυτού που φαντάζεται πράγματα αδύνατα ή ανύπαρκτα.

ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ 1998 ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΡΕΟΣ: ΤΑ ΑΦΑΝΗ ΕΛΛΕΙΜΜΑΤΑ

Της Μιράντας Ξαφά

Τα επίσημα στοιχεία δείχνουν ότι το πρόγραμμα σύγκλισης εκτελείται κατ'ελάχιστο, με μείωση του ελλείμματος της γενικής κυβέρνησης από 7.4% του ΑΕΠ το 1996 σε 4.2% του ΑΕΠ φέτος, ενώ το δημόσιο χρέος έχει σταθεροποιηθεί στο 111.8% του ΑΕΠ. Το άρθρο αυτό, χωρίς να επιχειρεί να αναλύσει τα αίτια της τρέχουσας νομισματικής κρίσης, επικεντρώνεται στα αφανή ελλείμματα που συμβάλλουν στον κλονισμό της εμπιστοσύνης των επενδυτών.

Μπορούμε να διακρίνουμε δύο κατηγορίες αφανών ελλειμμάτων:

Η πρώτη κατηγορία είναι υποχρεώσεις του δημοσίου που εμφανίζονται στο χρέος αλλά όχι στο έλλειμμα, και η δεύτερη κατηγορία είναι υποχρεώσεις του δημοσίου που δεν εμφανίζονται ούτε στο χρέος ούτε στο έλλειμμα, τουλάχιστον μέχρι στιγμής.

Από τις αρχές της δεκαετίας του 1980 μέχρι σήμερα, η αύξηση του δημοσίου χρέους ήταν σχεδόν διπλάσια από το σύνολο των ελλειμμάτων. Οι ενδεχόμενες υποχρεώσεις (contingent liabilities) της κεντρικής διοίκησης και οι κεφαλαιοποιήσεις τόκων εξηγούν αυτή τη διαφορά. Η προσπάθεια εξυγίανσης των δημοσίων οικονομικών που ξεκίνησε το 1990 οδήγησε στην έκδοση "ομολόγων εξυγίανσης" για να ξεπληρωθούν ανεξόφλητα χρέη του ευρύτερου δημόσιου τομέα (ΔΕΚΟ και λοιπών φορέων) προς τις κρατικές τράπεζες. Τα δάνεια των κρατικών τραπεζών προς επιχειρήσεις και οργανισμούς του ευρύτερου δημόσιου τομέα δόθηκαν με την εγγύηση του δημοσίου, και υποκατέστησαν δαπάνες του προϋπολογισμού για επιδοτήσεις/επιχορηγήσεις. Με αυτόν τον τρόπο, δαπάνες του δημοσίου δεν εμφανίστηκαν ποτέ στο έλλειμμα αλλά πέρασαν απευθείας στο χρέος. Επί πλέον, οι οφειλόμενοι τόκοι στα "ομόλογα εξυγίανσης" συχνά κεφαλαιοποιούνται ή αναστέλλεται η καταβολή τους, επιβαρύνοντας ακόμη περισσότερο το δημόσιο χρέος.

Στο τέλος του 1995 τα ομόλογα εξυγίανσης ανήρχοντο στο 10.1% του ΑΕΠ, ενώ οι κεφαλαιοποιημένοι/δεδουλευμένοι τόκοι προσέθεσαν 4.8% του ΑΕΠ στο χρέ-

ος. Πέραν αυτού, η ανάληψη υποχρεώσεων του δημοσίου προς την Τράπεζα της Ελλάδος και τις κρατικές τράπεζες που δημιουργήθηκαν από τις εγγυήσεις για τις συναλλαγματικές ισοτιμίες και την κεφαλαιακή ενίσχυση των κρατικών τραπεζών, προσέθεσαν 13.1% του ΑΕΠ στο χρέος.

Από το 1996 ξεκίνησε και νέα πρακτική: Αυξήσεις μετοχικού κεφαλαίου κρατικών επιχειρήσεων και αναλήψεις χρεών επιχειρήσεων υπό ιδιωτικοποίηση εξαιρέθηκαν από τις δαπάνες του προϋπολογισμού, με το σκεπτικό ότι το δημόσιο αποκτά ένα περιουσιακό στοιχείο που μπορεί να αξιοποιήσει μελλοντικά.

Ο προϋπολογισμός του 1997 δεν περιέλαβε δαπάνες ύψους 349 δισ. δραχμών για επιδοτήσεις προς τις ΔΕΚΟ και λοιπούς φορείς με ισόποση αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου του δημοσίου στις επιχειρήσεις αυτές ("απόκτηση στοιχείων ενεργητικού"). Έτσι ο ΟΣΕ, η ΔΕΠ κ.λπ. "μετοχοποιούνται" ώστε να μπορέσει το δημόσιο να αυξήσει το μετοχικό τους κεφάλαιο, καταβάλλοντας ως τίμημα χρήματα που δεν περιλαμβάνονται στις δαπάνες. Γεννάται λοιπόν το εύλογο ερώτημα κατά

"...η αύξηση του δημοσίου χρέους είναι σχεδόν διπλάσια από το σύνολο των ελλειμμάτων. Οι ενδεχόμενες υποχρεώσεις (contingent liabilities) της κεντρικής διοίκησης και οι κεφαλαιοποιήσεις τόκων εξηγούν αυτή τη διαφορά..."

ΧΡΕΟΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΘΑΡΟ ΕΛΛΕΙΜΜΑ

ΕΤΗ	ΧΡΕΟΣ	ΕΛΛΕΙΜΜΑ
1980	480	92
1981	672	241
1982	928	223
1983	1269	284
1984	1883	350
1985	2673	583
1986	3230	515
1987	4046	655
1988	5383	1044
1989	6699	1553
1990	9383	1794
1991	12335	1687
1992	15557	1300
1993	23431	2324
1994	28093	2887
1995	31982	2769
1996	36246	2890
1997	39339	2128

πόσον το δημόσιο θα εισπράξει ποτέ μέρος από την επένδυσή του αυτή. Ειδικά το 1997 το έλλειμμα υποεκτιμάται και για έναν άλλο λόγο: την έκδοση zero-coupon bonds ύψους τουλάχιστον 1 τρισ. δραχμών, τα οποία υποκαθιστούν έντοκα γραμμάτια που έφθαναν στη λήξη τους, χωρίς να εμφανίζεται καμία δαπάνη για τόκους στον προϋπολογισμό του 1997. Η πρακτική αυτή, την οποία εγκρίνει η Κοινότητα, απλώς μετακυλύει την πληρωμή των τόκων στα επόμενα έτη.

Περνάμε τώρα στη δεύτερη κατηγορία αφανών ελλειμμάτων, δηλαδή στις υποχρεώσεις του δημοσίου που δεν περιλαμβάνονται ούτε στο χρέος, ούτε στο έλλειμμα. Σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία, το δημόσιο χρέος της γενικής κυβέρνησης (ορισμός Maastricht) σταθεροποιήθηκε περίπου στα 33,074 δισ. δραχμές, ήτοι 111.8% του ΑΕΠ, ποσοστό αμετάβλητο από το 1995. Υπάρχουν όμως διάσπαρτες υποχρεώσεις του δημοσίου οι οποίες δεν έχουν ρυθμιστεί και επομένως δεν περιλαμβάνονται στα στοιχεία του χρέους. Σύμφωνα με την Τράπεζα της Ελλάδος: "Θα ήταν μάλλον δύσκολο να υποστηριχθεί ότι ο λόγος του δημοσίου χρέους

**“Συνολικά δηλαδή,
το χρέος του 1996
δεν παρέμεινε
σταθερό στο 111.8%
του ΑΕΠ, αλλά
ανήλθε σε 117.2%
του ΑΕΠ...”**

προς το ΑΕΠ θα άρχιζε να μειώνεται εντός του 1997, εάν δεν υπήρχαν ακόμη σημαντικές υποχρεώσεις του δημοσίου τομέα διάσπαρτες στο τραπεζικό σύστημα, οι οποίες αργά ή γρήγορα αναμένεται ότι θα αναληφθούν από το Δημόσιο και θα εμφανισθούν στο χρέος. Ενδεικτικά αναφέρονται οι οφειλές των δημόσιων νοσοκομείων προς τις φαρμακευτικές εταιρείες και τους άλλους προμηθευτές τους, οι οφειλές των αστικών συγκοινωνιών της Αθήνας (ΟΑΣΑ), κ.λπ. Χωρίς την τακτοποίηση όλων αυτών των εκκρεμοτήτων δεν είναι δυνατόν να προβλεφθεί με ακρίβεια πότε ακριβώς θα αρχίσει να μειώνεται ο λόγος του χρέους προς το ΑΕΠ...” (Έκθεση του Διοικητή για το 1996, σελ. 177).

Σύμφωνα με τις δικές μας εκτιμήσεις, οι υποχρεώσεις των νοσοκομείων ανέρχονται περίπου σε 200 δισ. δραχμές (0.7% του ΑΕΠ), του ΟΑΣΑ σε 700 δισ. δραχμές (2.4% του ΑΕΠ), ενώ σύμφωνα με την πρόσφατη επιστολή παραίτησης του Διοικητή της Αγροτικής Τράπεζας κ. Παπαθανασίου, τα ανεπίδεκτα εισπράξεως δάνεια της Αγροτικής σε αγρότες και συνεταιρισμούς ανέρχονται στο ποσό των 471 δισ. δραχμών (1.6% του ΑΕΠ). Επί πλέον αυτών, οι ανεκπλήρωτες υποχρεώσεις του ΟΑΕ προς τις τράπεζες ανέρχονται στα 200 δισ. δραχμές (0.7% του ΑΕΠ). Συνολικά δηλαδή, το χρέος του 1996 δεν παρέμεινε σταθερό στο 111.8% του ΑΕΠ, αλλά ανήλθε σε 117.2% του ΑΕΠ.

Η διαδικασία ανάληψης χρεών των προβληματικών επιχειρήσεων του ευρύτερου δημόσιου τομέα θα σταματήσει μόνο όταν συρρικνωθεί ο δημόσιος τομέας, με ιδιωτικοποίηση ή κλείσιμο προβληματικών επιχειρήσεων. ΟΣΕ, Ολυμπιακή, Αστικές Συγκοινωνίες, ΟΑΕ, ΕΑΒ, ΕΒΟ, ΠΥΡΚΑΛ, έχουν επιβαρύνει το χρέος με

ΠΗΓΕΣ ΑΥΞΗΣΗΣ ΤΟΥ ΧΡΕΟΥΣ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
(ποσά σε δισ. δραχμές)

ΑΥΞΗΣΗ ΧΡΕΟΥΣ 1/1/1994-31/12/1994

ΧΡΕΟΣ 1993	23.431
Καθαρό έλλειμμα έτους 1994	2.887
Κεφαλαιοποιήσεις τόκων	119
Αναλήψεις νέων χρεών	1.155
- ΕΚΤΕ	16
- Ρύθμιση καταπτώσεων εγγυήσεων έτους 1993	215
- Χρέος Ενόπλων Δυνάμεων	924
Αύξηση αποθεματικού	163
Χρεωλύσια ενόπλων, Ο.Σ.Κ. και Δ.ΕΠ.Α.ΝΟ.Μ.	87
Συναλλαγματικές διαφορές και άλλοι λόγοι	251
ΧΡΕΟΣ 1994	28.093

ΑΥΞΗΣΗ ΧΡΕΟΥΣ 1/1/1995-31/12/1995

ΧΡΕΟΣ 1994	28.093
Καθαρό έλλειμμα έτους 1995	2.769
Κεφαλαιοποιήσεις τόκων	211
Δαν. εξυγίανσης	8
Χρεωλύσια ενόπλων δυνάμεων, Ο.Σ.Κ. και Δ.ΕΠ.Α.ΝΟ.Μ.	79
Αγορά μετοχών	171
Συμμετοχή σε Διεθνείς Οργανισμούς	19
Δάνεια και τοποθ. σε τρίτους (μετοχές)	168
Μεταβολή αποθεματικού	298
Συναλλαγματικές διαφορές κ.λπ.	166
ΧΡΕΟΣ 1995	31.982

ΑΥΞΗΣΗ ΧΡΕΟΥΣ 1/1/1996-31/12/1996

ΧΡΕΟΣ 1995	31.982
Καθαρό έλλειμμα έτους 1996	2.890
Κεφαλαιοποιήσεις τόκων	179
Δαν. εξυγίανσης	220
Χρεωλύσια ενόπλων δυνάμεων, Ο.Σ.Κ και Δ.ΕΠ.Α.ΝΟ.Μ.	149
Αγορά Μετοχών	148
Ενίσχυση λογαριασμού εγγυήσεων	70
Μεταβολή αποθεματικού	167
Διαφορά ταμειακής-δημοσιονομικής βάσης	355
Συναλλαγματικές διαφορές και άλλοι λόγοι	86
ΧΡΕΟΣ 1996	36.246

ΑΥΞΗΣΗ ΧΡΕΟΥΣ 1/1/1997-31/12/1997

ΧΡΕΟΣ 1996	36.246
Καθαρό έλλειμμα έτους 1997 ¹	2.128
Κεφαλαιακές μεταβιβάσεις στις Δημόσιες Επιχειρήσεις	421
Κεφαλαιοποιήσεις τόκων	33
Δαν. εξυγίανσης	150.
Χρεωλύσια ενόπλων δυνάμεων, Ο.Σ.Κ και Δ.ΕΠ.Α.ΝΟ.Μ.	165
Αγορά Μετοχών	126
Ενίσχυση λογαριασμού εγγυήσεων	20
Συναλλαγματικές διαφορές και άλλοι λόγοι	50
ΧΡΕΟΣ 1996	39.339

¹ Περιλαμβάνονται δαπάνες παρελθουσών χρήσεων ύψους 108 δισ. δραχ., οι οποίες δεν επηρεάζουν το έλλειμμα σε εθνολογιστική βάση.

Πηγή: Εισηγητική Έκθεση Γενικού Κρατικού Προϋπολογισμού 1997.

περισσότερα από 3 τρισ. δραχμές μέχρι σήμερα. Και θα συνεχίσουν να το επιβα-

ρύνουν για όσο διάστημα παραμένου κρατικές.